

Džežs uz teātra skatuves vislabākajā nozīmē

EGONA ZĪVERTA FOTO

✂ Linda Kilevica, "Kurzemes Vārds"

Šā gada februārī par Liepājas teātra valdes locekli mākslinieciskajos jautājumos kļuva viens no pazīstamākajiem vidējās paaudzes režisoriem Valters Sīlis. Viņa darbs ir arī beidzamais jauniestudējums "Tēvs klusums". Saticoties viņa kabinetā, pasaku, ka mēbeles izskatās pēc rekvizītiem no izrādēm, un režisors apstiprina, ka tā ir un teātrī tieši tā arī jābūt. Ja vajadzēs, mēbeles atgriezīsies uz skatuves.

– Kā esi iejuties, kas pa šo laiku noticis ar teātri un tevi pašu?

– Šis periods bijis ļoti spraigs, jo bija jāuztaisa liela izrāde un jāaptver darba apjomi. Lielās zāles izrāde vienmēr ir jauns izaicinājums, jo esi gribējis izdarīt to, ko nekad neesi darījis. Un tad ir lietas, kuras jāiemācās, jo esi tajās bijis blakus procesam, nevis šo procesu vadījis.

– Esošā sezona Liepājā nav tavš nopelns un visdrīzāk daļa nākamās jau bija iestrādēs. Ciklāl jāpieņem tas, kas jau iepelnots iepriekš?

– Ir bijušas iestrādes, kuras būs tādas, kādas tika iecerētas, bet diezgan liela daļa ir tā, par kuru darba procesā bija jāpieņem lēmumi. Pamats ir uzmanība pret saturu, uzmanība pret to, vai mākslinieki dara to, kas tiešām viņiem ir svarīgi. Teātra darbs tāds ir – rēķināties citam ar citu, ļaut idejām uzplaukt, svarīgiem darbiem tapt. Ja māksliniekam to nevajag, tad nevienam nevajag. Ja māksliniekam to vajag, tad viņš var skatītājiem pierādīt, kāpēc vajag. To notvert ir interesants process, ko vajag mācīties. Un man vēl ir jātaisa divas izrādes sezonā.

– Līdz šim labākie režisori rāvušies iestudēt Liepājā. Vai tendence saglabājas?

– Jā. Man liekas, ir ļoti daudzi iemesli – gan aktieru sastāvs, gan pati pilsēta, tāpēc režisoriem ir interese piedāvāt darbus, un ar mani šī interese ir abpusēja. Izdarīt

VIZĪTKARTE

VALTERS SĪLIS

◊ Dzimis 1985. gadā.

◊ Pabeidzis Rīgas Angļu ģimnāziju.

◊ Latvijas Kultūras akadēmijā ieguvis maģistra grādu mākslā (2010), "Erasmus" programmā studējis teātra režiju Varšavas Aleksandra Zolveroviča Teātra akadēmijā (2007).

◊ Nacionālā teātra štata režisors (2012–2023), iestudējis "Dirty Deal Teatro", Ģertrūdes ielas teātri, veidojis festivālu izrādes.

◊ Saņēmis vairākas "Spēlmaņu nakts" balvas un Eduarda Smiļģa balvu par izcilu režijas darbu (2022).

◊ Liepājā iestudējis izrādes "Cenzors", "Liepāja – Latvijas galvaspilsēta", "Biogrāfija. Spēle" un "Tēvs klusums".

smagās izvēles – tas ir grūtais ierobežotā laika dēļ. Smagums nav atrast kādu, kas iestudēs, Liepājai par to nav jāuztraucas. Ar šo aktieru sastāvu cilvēkiem ļoti gribas strādāt. Nevienam nav noslēpums, kādā līmenī Liepājas teātris ir strādājis beidzamās 15 gadus. Tas ir ļoti augsts līmenis.

– Kādas ir prioritātes, akcenti reperuāra veidošanā?

– Esmu licis savus akcentus, bet ir jāzina, kurā brīdī visam nav jābūt pēc tavas sejas un līdzības. Vajag būt arī citām krāsām. Stāsts vai ideja stāstam ir ļoti būtiska daļa. Dzirdēt jaunu stāstu, kurš trāpa sirdī un liek piedzīvot lielas emocijas, un vienīgais nosacījums ir, vai es sajūtu un kāda veida emocijas tās būs. Mani vienmēr interesējis, vai ir intriga. Pat nevis kā izdarīt, bet ko izdarīt. Un tad ir visi pārējie jautājumi, lai aktieru trupa strādātu radoši. Lai zinātu, kad viņi kalpo un kad viņiem kalpo, palīdz izdarīt kaut ko īpašu.

Laiks ir dots tik, cik ir, apzinās Valters Sīlis. "Ir pagājuši tie laiki, kad, nokļūstot šādā amatā, var teikt, ka tas ir uz mūžu un, ja ne, tad tā ir traģēdija," viņš uzskata.

– Stājoties amatā, akcentēji koprades principu, to, ka katrs aktieris ir mākslinieks, ne tikai izpildītājs. Trupa tam ir gatava, jo viņi taču to jau ir darījuši?

– Jā. Elmāra Senkova trioloģija un Regnāra Vaivara "Latviešu raķetes" tam ir labs paraugs. Svarīgi, kādus darbības veidus pieprasa konkrētais materiāls vai ideja. Radošums šeit ir ļoti liels. Katrs esam cits cilvēks ar savu skatpunktu, tāpēc mūsu satikšanās ir tik interesantas. Man tas ir bijis viens no gandarījumu raisošākajiem veidiem, kad ideja sastopas ar citu ideju. Notiek tāds džežs vislabākajā nozīmē. Pēc tam to visu nofiksē, un džežs maz var notikt uz skatuves, bet rašanās var notikt brīvākā radošā veidā.

– Liepājas teātris ir kļuvis par jaunatnes teātri trupas vecuma ziņā. Kā risināsi vecākās paaudzes aktieru trūkumu?

– Jā, izrādē "Tēvs klusums" tas bija jāatrisina, un Ģirts Krūmiņš, par laimi, piekrita. Laiks iet, es jau esmu nokļuvis vidējā paaudzē, un Klaipēdas kurss ir mani vienaudži. Jā, ir stāsti, kur vajadzīga vecākā paaudze. Mēģināsim to risināt, piesaistot vai izveidojot attālinātas attiecības ar noteikta vecuma aktieru grupu. Man liekas, šādu jautājumu uzdod daudzos teātros, un tas vēsta par noteiktu laiku Latvijas vēsturē, kad nodarboties ar teātri kļuva ļoti sarežģīti. Tā radusies neproporcija. Daži trakie palika, bet atkal – laiks dara savu. Ar režijas profesiju ir tieši tas pats.

– Būsi klāt no paša sākuma Liepājas teātra piebūves – jaunās mazās zāles tapšanā. Kāda tai jābūt?

– Tā sauktā melnā kaste ir brīnišķīga ar to, ka režisoram ir plašākas iespējas būtēt mizanscēnas. Lielajā zālē daudz ko ir forši skatīties skatuves ietvarā, bet melnās kastes princips ļauj vēl brīvāk mākslinieciski darboties un ļauj visiem visu vienādi labi redzēt. Pašreizējā eksperimentālajā zālē cilvēkiem pietrūkst iespēju redzēt izrādes. Iestudējumi tieši vidējam auditorijas apjomam – tās ir mūsu vajadzības.

– Kamēr jaunbūves nav – teātrim ir pieredze ar izrādi Liepājas ielās, tu esi veidojis iestudējumu stadionā. Vai ir domāts, ka teātris varētu iet ārpus ierastajiem spēles laukumiem?

– Tas ikreiz saistīts ar ideju. Es ļoti ceru, ka jā. Tai pašā laikā ir tradīcija atnākt uz teātri. Manuprāt, ļoti svarīgi nākt kopā visiem, nevis atstāt bērnus mājās. Nav bērnu izrāde, bet ejam visa ģimene kopā. Tā ir nostalgiska sajūta no manas bērnības, es pieradu iet uz teātri, jo mani ņēma uz pieaugušo izrādēm. Daļai repertuāra jābūt pēc iespējas plašai auditorijai. Un tad ir kaut kas tīri bērniem un tīri pieaugušajiem. Mākslai jābūt mūsdienīgai, taču tādu teātra ēku kā šī nav daudz, Latvijā pavisam maz. Svarīgi, ka to novērtējam.

– Tā nonākam pie tavas agrāk piesauktās prioritātes par ciešu attiecību veidošanu ar skatītājiem. Teātris vienmēr grib redzēt ne tikai tos, kuri nāk gadiem ilgi, bet arī tos, kuri ne reizi nav atnākuši.

– Tur tieši ir balanss. Tie, kuri nāk gadiem, ir ļoti jānovērtē. Un tas *trako* loks ir jāpaplašina. Kaut vai abonements – tā ir liela uzticēšanās teātrim, kas pierāda vēlmi redzēt visus darbus kopumā.

– Vai raugies uz publiku plašāk, Kurzemes mērogā? Jo šai pusē Rīgai neviena cita profesionāla teātra nav.

– Tas bija manas mērķos. Tā ir lieta, ko Liepājas teātris jau darījis, vienkārši vajag to turpināt un rast darbus, kurus var aizvest uz citām vietām. Mazās zāles darbi noteikti ir mobili. Mums ir jāaptver reģions, lielāks cilvēku skaits. Jārod atbalsts, lai varētu to darīt. Par pieejamību runāts tik daudz, bet cilvēki reģionos ir jautājums nūmur viens. No noteikta rādiusa ap Liepāju ir salīdzinoši viegli atbraukt uz teātri, bet tālāk jau kļūst grūtāk. Tad ir jārod veids, kā mūsu kultūru uzturam. Ja mēs to nedarām, tad to dara kādi citi. Vai mēs to gribam?

✍ Lāsma Veigelte, "Kurzemnieks"

Kurzemes reģiona bibliotekāri un nozares speciālisti ar diskusiju "Kā nēsāt pustūkstoti grāmatu kabatā?" Kuldīgas Mākslas namā atzīmēja projekta "Trešais tēva dēls" jeb elektronisko grāmatu bibliotēkas piecu gadu jubileju. Sarunā izskanēja viedokļi par lasīšanas paradumiem un digitālajām iespējām.

VAJADŽĪGI LASOŠI BLOGERI

Visi zinām, ka cilvēkiem, kuri daudz lasa, veidojas plašs redzesloks un viņi labāk spēj saskatīt cēloņu un sekū sakarību. Lasīšana attīsta sistēmisko domāšanu, un tā ir ārkārtīgi svarīga kritiskās domāšanas attīstībai. Diemžēl pētījumi Eiropā rāda, ka lasītprasība samazinās. Un tas ir satraucoši. Tāpēc vecākiem, skolotājiem un arī bibliotekāriem ir jādomā, kā lasītprasmi stiprināt. Vēl jo vairāk tāpēc, ka šobrīd tik daudz cilvēkam raksturīgo funkciju – domāt, analizēt – nododam mākslīgajam intelektam.

Bibliotekāri ir liecinieki, ka bērni un jaunieši arvien biežāk dod priekšroku multimedijālām saturam.

Kuldīgas bibliotēkas sabiedrisko attiecību speciāliste Itija Vespere diskusiju sāka ar jautājumu, vai 602 ir maz vai daudz? Jo tieši tik grāmatu patlaban pieejamas e-grāmatu bibliotēkā. Tās visas var nēsāt kabatā un lasīt tiešsaistē viedierīcē, ja vien esat reģistrējušies kādā no Latvijas bibliotēkām.

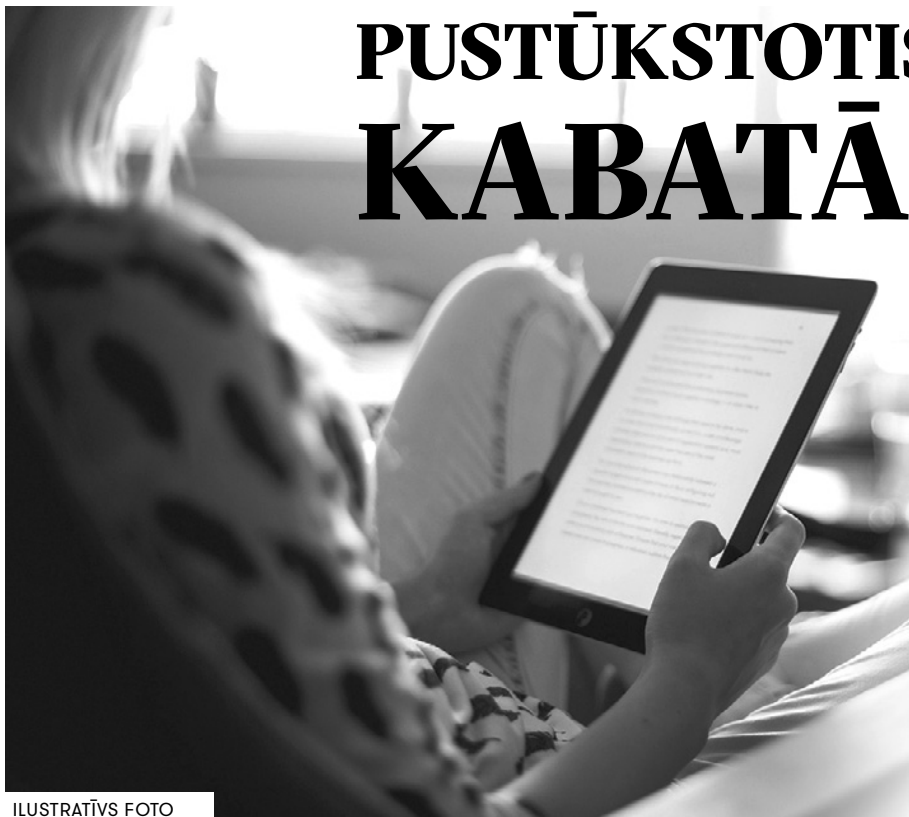
Uz jautājumu, vai pieejamā e-grāmatu platforma varētu veicināt jauniešu lasīšanu, Kuldīgas bibliotēkas vadītāja Daina Girstaite sacīja: "Varētu gan, ja vien viņus līdz tai platformai varētu dabūt. Un sociālos tīklus varētu labi izmantot, lai ieinteresētu. Ja jaunie grāmatu blogeri veidotu saturu tik pievilcīgu, ka jauniešiem rodas interese, tad bibliotekāri palīdzētu lasāmvielai piekļūt vai nu e-formātā, vai tradicionālajā. Ja uz kādu no grāmatām ir liela rinda, bet bibliotekāri zina, ka tā pieejama e-grāmatu bibliotēkā, viņi noteikti piedāvā cilvēkam šo iespēju. Šajos piecos gados šādi ieinteresēt Kuldīgas novada bibliotēkās izdevies vairāk nekā 500 lasītājus. Jūtamies kā starpnieki starp grāmatu un lasītāju. Piedāvājot e-grāmatas, iegūstam lasītājus, kuri citādi pie mums nenokļūtu."

SKOLOTĀJI PLATFORMU NELIETO

1. klases skolnieces Beatrises mamma Rūta Beltiņa pastāsta: "Katru vakaru pirms miegāšanas lasīju savai meitai priekšā. Tagad pienācis tas vecums, kad viņa man lasa priekšā. Interesanti, ka vieglāk Beatrisei ir uztvert nevis jauno, bet tieši manas paaudzes bērnu grāmatu autorus. Lasīšanai jābūt kā ikdienas rituālam, nevis sodam. Kādu vakaru nedēļas nogalēs iedodu meitai arī brīvu, kad nav jālasa. Lasīšanas veicināšana ir liels darbs, arī vecvecāki jāiesaista. Lasīt omei un opim bērnam ir ļoti liels lepnoms. Tā tiek pavadīts kopīgs laiks. Dažreiz lasām pa lappusei, kad jūtu, ka meita piekususi. Beatrisei patīk arī pašai apsēsties ar grāmatu, pašķīstīt, palasīt. Arī es pati lasu grāmatas, kas mani ieinteresējušas, un tas ir labs piemērs bērnam."

Lai atbildētu uz jautājumu, vai jaunieši priekšroku dod elektroniskajām vai tradicionālajām grāmatām, Kuldīgas Centra vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja Ilze Roberta bija veikusi pētījumu: "No maniem skolēniem, kuri mācās vidusskolas posmā, 58% lieto papīra formāta grāmatas, 25% nelasa vispār, bet 17% skolēnu lieto e-grāmatas. Taču ne skolotāji, ne bibliotekāriem godu nedara tas, ka 14% no tiem tikai ir dzirdējuši par

PUSTŪKSTOTIS GRĀMATU KABATĀ

ILUSTRĀTĪVS FOTO

e-grāmatu bibliotēku. Mēs dzīvojam ārkārtīgi interesantā laikā, un šī ir joma, kurā nākamās piecus gadus varētu ļoti nopietni darboties. Esmu pārliecināta, ka grāmatu blogeri šobrīd nesasniedz jauniešus, kaut kas ir jādara citādi. Kuldīgas Centra vidusskolā no 157 skolēniem 63 izvēlas lasīt angļu, 33 – latviešu valodā, bet 27 nelasa vispār. Jaunieši labprāt lieto audiogrāmatas, literatūras stundās paralēli jaunāko autoru darbus lasām un klausāmies, un pat puišus tā izdodas ieinteresēt. Bet, lai kā jauniešiem patiktu tikai klausīties un skatīties, ir svarīgi neaiziet no rakstītā vārda un paralēli arī lasīt. Jaunieši uzskata, ka grāmata ir vērtība personības tapšanā, taču par savu vērtību to nenosauc. No 26 aptaujātajiem Kuldīgas novada latviešu valodas skolotājiem diemžēl neviens nelieto e-grāmatu bibliotēku.

DIGITĀLĀS UN DRUKĀTĀS GRĀMATAS SADZĪVO LABI

Izdevniecības "Latvijas mediji" valdes locekle Evija Veide savukārt diskusijā uzsvēra, ka izdevēju darbam jēgu piešķir lasītājs. "E-grāmatu platforma ir veids, kā lasītājs vienkārši un legāli, jo tiek samaksāta atļūdzība gan autoram, gan izdevējam, var lasīt grāmatas. Mums ir ļoti svarīgi, ka cilvēks spēj tekstu nolasīt, saprast un nolikt savā krātuvē, lai izmantotu tad, kad viņam vajag kritisko un analītisko domāšanu. Manuprāt, fiziskā grāmata un digitālā ļoti labi sadzīvo. Bet grāmatas ar ilustrācijām un albumtipa izdevumus tomēr tikai fiziskais formāts spēj nodrošināt. Jauniešu *piejauces* lasīt ir arī izdevēju darbu augšgalā, jo mēs gribam, lai

mums būtu lasītājs arī nākotnē. Mazos lasītājus mēs vēl protam ieraudzīt, draudzēties ar viņiem, viņi lasa dzimtajā valodā, un tad viņi pēkšņi izgaist un ir citā dimensijā. Zināmā vecumā angļiski lasīt ir stilīgāk. Un tas, ka mūsu valoda nav pietiekami bagāta, ka tajā kaut ko nevar pateikt, ir mīts. Lasīšanas muskulis ir jātrenē. Ar lasīšanu ir tāpat kā ar dārza darbiem, kaut kādā vecumā nepatīk, un tad jau rušināmies. Tie jaunieši, kuri lasa vismaz angļiski, nav vēl mums zuduši pavisam. Frankfurtē grāmatu tirgu jau var redzēt, ka vācu autori savām grāmatām liek nosaukumus angļu valodā, vācu veido kā *Instagram* bildīti. Varbūt pienāks brīdis, kad viņiem latviski rakstītais arī liksies svarīgs. Dažas Eiropas valstis dāvā jauniešiem tādu kā kultūras biļeti. Ar izteiktu pārsvaru jaunieši tērējuši šo naudiņu grāmatām. Varbūt mēs visi kopā – rakstnieki raksta, izdevēji izdod, bibliotekāri un skolotāji mēģina savest šīs divas planētas kopā, valsts piešķir kultūras biļetes – varam to lasītāju tomēr saglabāt arī nākotnē. Svarīgi ir popularizēt lokālo saturu un ļaut satikties autoriem ar lasītājiem. Jābūt gribēšanai to darīt. Un vēl svarīgi, salīdzinot abus grāmatu formātus: fizisko grāmatu lasīšanas statistiku autori un izdevēji redz tikai vienu reizi gadā, kad bibliotēkas iesniedz atskaites, savukārt e-grāmatu lasīšanas statistiku var redzēt uzreiz.

LAI UZRUNĀTU JAUNĪETI, VIŅŠ JĀPAZĪST

Rakstniece Laura Vinogradova, kura saņēmusi Eiropas Savienības balvu lite-

! ◊ 7. janvārī apritēja pieci gadi, kopš ikvienam e-grāmatu bibliotēkas vietnē www.3td.lv ir iespēja bez maksas legāli lasīt dažādu žanru un tematikas literatūru latviešu valodā tiešsaistē visā pasaulē. Piecu gadu laikā pakalpojumu izmantojuši jau gandrīz 20 000 lietotāji, kuri reģistrējušies 3td.lv. Viņi e-grāmatas lasīšanai ņēmuši 155 690 reizes.

ratūrā par grāmatu "Upe", ir izmantojusi e-grāmatu bibliotēku laikā, kad dēls bijis pavisam mazs un miegā modies ikreiz, kad mamma pāršķīrusi grāmatas lapu, tāpēc viņai vajadzējis izvēlēties citu formātu. "Neviens formāts nav slikts, ja galvenais ir lasīt. Esmu pārliecināta, ja bērni būs esi sapratis, kas ir grāmata, lielāka daļai vēlme lasīt atgriezīsies. Pusaudžu vecumā daudz nelasa, jo ir svarīgāki notikumi. Gribējas būt jauniešu advokātei, tāpēc arī es veicu aptauju sava vecuma un vecākiem cilvēkiem un noskaidroju, ka viņu skolas laikā vidēji divi trīs bērni klasē ir lasījuši, puiši neviens. Tāpēc nevaram teikt, ka lasītāju skaits ir katastrofāli samazinājies. Tas, ko dara skolas un bibliotēkas, ir ļoti daudz. Man savulaik bija bail ieiet bibliotēkā, un tur noteikti nenotika tik daudz interesentu pasākumu. Rakstniekiem nereti pārmet, ka mēs nerakstām jauniešiem. Teikšu godīgi, mēs viņus nepazīstam. Ir ļoti grūti uzrakstīt grāmatu, ja es nezinu, ko jaunieši domā. Man ienāca prātā, ka literatūra būtu saprotamāka, ja viņi paši rakstītu. Iedot sapratni, ka rakstīšana savā ziņā ir terapeitiska, ka tā var kļūt par viņu profesiju. Grāmata ir autora balss, ar to es pasauli varu mainīt, darīt iekļūtīgāku. Bet e-grāmatu bibliotēka dod man sajūtu, ka esmu pieejamāka, vairāk sasniedzama savam lasītājam."

Kultūras informācijas sistēmu centra "3td.lv" projekta koordinatore Agrita Sagalajeva atzina, ka ļoti jādama, kur iet tālāk un kā digitālo grāmatu pakalpojumu bagātināt: "Man šķiet, ka skaitļi ir gana labi un mēs ejam pareizajā virzienā. Mums ir jau gandrīz 21 000 e-grāmatu lasītāju. Šogad platformā pievienojušies jau tūkstotis jaunu lasītāju. Tas nozīmē, ka mēs katru dienu piesaistām kādu jaunu lasītāju. No šīm 602 grāmatām 40 pievienotas šogad. Visvairāk platformā ir izdevniecības "Zvaigzne ABC" grāmatas, arī "Jumava", "Latvijas mediji", "Mansards", "Prometejs" šeit ievietojusi izdevumus. E-grāmatu ienākšana mūsu ikdienā nav problēma, jo mēs runājam par lasīšanas veicināšanu. Ir labi, ka vispār lasa, grib to darīt. Lasīt fizisku vai e-grāmatu ir lasītāja izvēle. E-grāmata vienīgi piedāvā iespēju jebkurā laikā piekļūt grāmatai."■

Džezs uz teātra skatuves vislabākajā nozīmē

1

– Kādu redzi teātra lomu Eiropas kultūras galvaspilsētā?

– Svarīgākais ir satikšanās un lai vietējiem iedzīvotājiem tas būtu nozīmīgi, dažreiz arī pārsteidzoši, jautājumus raisoši. Jo māksliniekiem nav jābūt jaukām dāvanīņām. Ar vietējiem es domāju arī māksliniekus, kas šeit dzīvo un strādā. Domāju, ka satikšanās dažādos punktos un veidos būs nozīmīgas vietējiem kultūras cilvēkiem. Pastiprināti domāju par teātra

māksliniekiem – lai tas ir piedzīvojums viņiem. Būs guvums, ja būs tā – "oho, ko no manis prasā!", "o, es varēju ko šādu darīt!", "šo esmu gribējis darīt jau sen!".

– Šis nav jautājums par mākslu, tomēr itin viss ietekmē māksliniecišķo rezultātu. Varētu būt nesvarīgi, kam pieder teātris, taču Liepājas gadījumā tas diemžēl nozīmē mazāku atalgojumu. Ko domā par valsts lielāku iesaisti vai teātra pārņemšanu no pašvaldības?

– Ja Kurzemes reģionā nav valsts teātra, tas, protams, raisa jautājumus. Nevar teikt – kādi tur jautājumi? Jo starp to, ko mums

vajadzētu un ko ne, reiz izgaisa Jelgavas teātris. Tagad mēs esam neatkarīga valsts! Liepāja darām darbu tikpat augstā līmenī, un valsts atbalstīts reģiona teātris būtu saprotami. Bet tā nav. Jautājums ir par to, lai sabalansēti redzētu, kādu lomu teātris spēlē un kā to izdara. Nevis – ai, jums nepaveicās... Ir savādi, ja vecākais latviešu teātris ir tā – savā nodabā. Jo atšķirība algās visās pozīcijās, protams, ir diezgan liela.

– Vai esi izlēmis par pārcelšanos uz Liepāju?

– Jā, tā būs jādara. Jo izskatās, ka ātrvīciens tik drīz nebūs (*smejas*).■

✍️ Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

Mūziķa LAURA VALTERA radošās dzīves amplitūda ir aprīnojama – no puskrēslā čukstētām šūpuļdziesmām līdz lielās Eirovīzijas skatuves spožumam un dārdiem. Aprīļa pirmajā pusē viņš sarīkoja koncertus, lai mūzikā vēlreiz noietu no viena līdz otram un pa ceļam apstātos vēl citos svarīgos punktus. Jo tā jubilejai piedien – Laurim šopavasār apritēja 40 gadu, no tiem 25 pavadīti uz skatuves.

– Kā viss sākās?

– Mana karjera populārā mūzikā sākās 1999. gada pavasarī, kad mācījos Brocēnu vidusskolas 9. klasē un ar čaliem iesākām grupas "ēnas" stāstu. Taču mūzikā esmu bijis ilgi pirms tam. Aizvien atceros, kā 1990. gadā tēta mamma Lilija mani veda uz Saldus Mūzikas skolas sagatavošanas nodarbībām. Visu bērnību esmu vērojis, kā tētis, Brocēnu vidusskolas direktors un komponists Egons Valters, atlasa dzejoļus savām dziesmām un komponē. Savulaik viņš Brocēnos izveidoja bērnu popgrupu "Knifs", 90. gadu vidū tai bija liels notikums – tika izdota audiokasete!

Mūzikas skolā ap 4., 5. klasi mana interese strauji kritās, jo biju arī basketbolists, un grafiks sanāca smagi nopietns. Divas reizes nedēļā biju mūzikas skolā, trīs – treniņos, bet nedēļas nogalēs – izbraukumu spēlēs Iecavā, Liepājā un citās pilsētās, visam pa vidu – mūzikas konkursi. Visspilgtāk atceros kādu konkursu, kura dēļ visu nakti murgoju, svīda rokas. Tā bija vienīgā reize, kad man deva baldriāna pilienu. Tik pār-satraucies nebiju pat 2013. gadā Malmē, kur kopā ar grupu "PeR" pārstāvējām Latviju lielajā Eirovīzijā. Tehniski esmu bijis gatavs katrai atbildīgai uzstāšanās reizei, satraukumu rada bailes pievilt. Mūzikas skolas konkursā – skolotāju, kurš mēnešiem tevi mācījis, Malmē – Latvijas iedzīvotāju cerības.

No skolas gadiem atceros arī zēnu kora stundas. Mums "palaimējās", ka tās sākās pulksten 7.45 no rīta, taču, pateicoties šim kolektīvam, 1995. gadā piedzīvoju savus pirmos skolēnu dziesmu svētkus Mežaparka estrādē.

– Vai toreiz tevi skāra izdaudzzinātā koptora maģija?

– Tas notika daudz agrāk, jau 1990. gadā. Toreiz lielajos Dziesmu svētkos dziedāja visa Valteru ģimene – mani vecāki, vecvecāki, krustmāte... Man bija tikai seši gadi, tomēr tiku paņemts līdzī uz Rīgu. Noslēguma koncertā turējos vectēvam pie rokas, tā arī neesmu aizmirsis izjūtas Emiļa Mehngaiļa "Jāņu vakarā"... Kopš 1998. gada ar vīru kori "Brocēni" esmu bijis katros Dziesmu svētkos.

Brocēnu vidusskola bija slavēta ar nelatvisko dziesmu festivālu rudenī un latvisko dziesmu festivālu pavasarī. Abi bija leģendāri, un tajos pirmās iemaņas parādīja ne viens vien mūsu puses mūziķis. Toreiz jauniešu dziļi iespaidoja fināls, jo uzstājāmies ar dzīvo sastāvu, koncertu filmēja un pārraidīja vietējā kabeļtelevīzijā. 1998. gadā tētis pierunāja arī mani piedalīties nelatvisko dziesmu festivālā.

– Pastāsti vairāk par pusaudžu nodibināto grupu "ēnas"!

– Iesākumā stipri ietekmējos no "Prāta vētras", spēlējām visu, ko klausījāmies, – "Nirvanu", "U2", "Jaunu mēnesi". Ik pa laikam piedāvāju kādu no savām kompozīcijām. Spilgts moments bija pirmais ieraksts profesionālā studijā 2000. gada rudenī. Tēmējām uz visaugstāko plauktiņu

FOTO NO LAURA VALTERA PERSONĪGĀ ARHĪVA

Uzkāpis pats savā mūzikas Everestā

Lauris Valters marta sākumā izdeva jaunu albumu "Ārpus laika", katrā kompozīcijā ielicis gaišu domu. "Man ir tabu – radīt dziesmas, kurās "gruzos", jo klausītājiem pilnīgi pietiek ar pašu nedienām," uzskata autors.

VIZĪTKARTE

LAURIS VALTERS

◊ Dzimis 1984. gada 24. martā Saldū.

◊ Pabeidzis Brocēnu vidusskolu, 1998. gadā – klavierspēles klasi Saldus Mūzikas skolā.

◊ Pirmais popularitātes vilnis piedzīvots 2000. gados ar grupu "ēnas".

◊ 2013. gadā grupas "PeR" sastāvā pārstāvēja Latviju Eirovīzijā Zviedrijā.

◊ Solokarjerā pirmais albums bija "Mirkļi ieklausies" (2019), izdevis šūpuļdziesmas bērniem "Guliet, mazie!" (2020) un Ziemassvētku albumu "Sirds kā bākunguns" (2020). Martā klajā laista jaunākā izlase "Ārpus laika".

◊ Autors dzejoļu krājumiem "Visumā veidoti vārdi" (2019), "Garam gara gaita" (2020) un "Sirds silta sajūta" (2022).

◊ Radio "Pieci.lv" vadījis savu programmu "Pieci Retro", no 2019. līdz 2021. gadam televīzijas raidījuma "Izstāsti Latvijai" vadītājs.

◊ Savas kompozīcijas iedziedājis ar Aiju Andrejevu, Rūtu Dūdumu-Ķirsi, Katrīnu Dimantu, Rīgas Tehniskās universitātes jaukto kori "Vivere" un citiem māksliniekiem.

– "Radio SWH" studiju. Pirmajai dziesmai sekoja otrā, trešā, līdz izlauzāmies līdz "SWH" raidījumam "Priekšnams". 2000. gadu sākumā tas bija nozīmīgs trampļins katram jaunam izpildītājam. "Priekšnama" mēneša labākajai dziesmai sekoja uzrāviens līdz "SWH" Top40 pie Arta Volfa. Tolaik Latvijas jaunajām grupām tas bija Everests! Mēs tajā uzkāpām 2002. gada pavasarī.

– Kāpēc slavas zenītā grupa pajuka?

– Pusaudži skatās uz populārām grupām un cer, ka arī viņi muzicēs kopā visu dzīvi, taču šādi gadījumi ir reti izņēmumi. Tētis pirmais pamanīja, ka daži čaļi sirdī grib darīt kaut ko citu. "ēnu" piektajā jubilejā viņš mani brīdināja: "Tev būs jāiet tālāk." Palikām ar ģitāristu Jāni Ķeri divatā. Mums, tolaik amatieriem, ļoti paveicās, jo Latvijas Mūzikas akadēmijas Studentu klubā sadraudzējamies ar jauniem profesionāļiem. Staņislavs Judins kļuvis par slavenu kontrabasistu, izdevis albumu kopā ar Asnāti Rancāni. Mārtiņš Miļevskis ilgus

gadus bija grupas "Astro'n'out" bundzinieks, tagad spēlē "Auļos" un palīdzēja tapt multimedijālai izrādei "Latvju zīmēs rotāties". Daudz mācījāmies arī no taustiņinstrumentālista Dāvja Ābrama.

– Taču arī šajā sastāvā "ēnas" nonāca krustcelēs.

– 2006. gada martā izdevām dziesmu "Beautiful Morning". Tagad daudzi Latvijas mākslinieki neredz jēgu dziedāt angļiski, bet 2000. gados tā darīja gandrīz visi. Piemēram, "The Hobos" dziedāja pārsvarā angļiski, "Prāta vētra" katru albumu iedziedāja latviešu un angļu valodā. Angļiski dziedāja "Tumsa", "Jauns mēness"... Toreiz domāja, ka ar tādām dziesmām tiks pāri robežām. Tagad sacerēt dziesmu angļiski ir tikpat lietderīgi, cik lietainā dienā mazgāt automašīnu un pēc tam uzbraukt uz grants ceļa – bezjēdzīgi. Vismaz man.

"Beautiful Morning" nokļuva Latvijas dziesmu topu virsotnēs, un mums izpletās spārni. 2008. gada aprīlī izdevām savu pirmo albumu un tajā iekļauta dziesma

"Nepatrīgais" mūs pacēla vēl augstāk – līdz "Muzikālās bankas" finālam.

2011. gadā sajutu, ka manī notikušas garīgas izmaiņas. Festivālā "Summer Sound" "ēnas" spēlēja uz lielās skatuves ļoti labā laikā vairāku tūkstošu publikai, bet nejutos sadzirdēts. Čaļi gribēja grupai smagāku skanējumu, bet mani vilka citā virzienā. Par laimi, ceļš vienmēr vedis uz priekšu.

– Tomēr tas nozīmēja ceļu vienatnē...

– Tā gan nav, solokarjeras sākumā ar mani bija basģitārists Jānis Olekss no grupas "Lai me pilnīga", Mārtiņš Miļevskis, Kate Pāvula (tagad Rudzinska) un mans smilšu kastes draugs, saksofonists Uldis Veigurs. Uzstājamies ar nosaukumu "L.V./Neparasts bars". Muzikālais sastāvs ir arī tagad.

Varu uzsist sev uz pleca par pēdējiem pieciem gadiem. Treknajos gados katrai grupai, kura bija pabazusi galvu virs ūdens, tika izdarīts lača pakalpojums – tām momentā atradās naudas būvkompanijas un citi partneri un albuma izdošanai nauda nebija jāmeklē. Mūziķiem nostiprinājās pārliecība, ka viņiem pienākas liela nauda, jo rada mākslu. Manuprāt, ekonomiskā krīze 2008. un 2009. gadā daudz ko sakārtoja.

– Zinu, ka tu mērķtiecīgi strādā, nevis paļauies uz veiksmi.

– Mūzika ir bizness, un tas ir jāveda. Esmu pats sev izdevējs, menedžeris, grāmatvedis, šoferis, apskaņotājs... Pagājušajā rudenī uzstājos padsmīti bibliotēkās, jo pavasarī nosūtīju aptuveni 700 e-pastu.

Nogurums sakrājas, savu prasu arī ģimene un abi bērni, bet, pēc novērojumiem, vīrietim manā vecumā ir bīstami nebūt aizņemtam. Radošo profesiju pārstāvjiem jo sevišķi ir svarīgi nogurt arī fiziskā darbā – no sniega šķūrešanas, malkas nešanas, zemes rakšanas, naglošanas, zāģēšanas... Ja man būtu par daudz brīva laika, prātā ienāktu domas, kas grauздētu smadzenes, bezdarbība varētu ievilkāt nelabās atkarībās. Vīriešiem ir kā puikām – ja ir uzdots uzdevums, muļķības prātā neienāk, bet, tiklīdz garlaikojas, visu ko savāra. ■

Māksla

- ◊ Līdz 20. maijam **Kuldīgas vecajā rātsnamā** Rīgas Porcelāna muzeja krājuma izstāde "Fajanss".
- ◊ Līdz 26. maijam **Kuldīgas novada muzejā** Ilonas Jahimovičas vēsturisko spoguļu kolekcijas izstāde "Otrā pusē".
- ◊ Līdz 26. maijam **Kuldīgas mākslas namā** galerijas "Rāmis" gleznu izstāde "Sonder".
- ◊ Maijā **Saldus novada bibliotēkā** mākslinieces Baibas Feoktistovas gleznu izstāde.
- ◊ Maijā **Saldus novada Kalnu kultūras namā** Jaņa Rozentāla Saldus mākslinieku grupas dalībnieces Antras Straupmanes personālizstāde "Atskatoties".
- ◊ Maijā **Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejā** novadnieka un tēlnieka, pasaules līmeņa smilšu un ledus skulptora Kārļa Iles 50. jubilejai veltīta izstāde "Pusmūžs". 25. maijā – tikšanās ar autoru.
- ◊ Līdz 9. jūnijam koncertzāles "Lielais dzintars" **mākslas telpā "Civita Nova"** skatāma plaši pazīstamā Latvijas mākslinieka domātāja Kriša Salmaņa izstāde "Melnš, balts un viss kaut kas pa vidu". Izstādes saturu veido trīs melnbalti video – "Maršs", "Uzbrukums" un "Uzvara" –, no kuriem divi Latvijā eksponēti pirmoreiz.
- ◊ Līdz 30. jūnijam **Kuldīgas adatu fabrikā** Ginta Rudzīša un levas Putniņas izstāde "Bezdomu puķes".

Citas lietas

- ◊ 4. maijā **pie Pastendes kultūras nama** un uz jumta – Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienai veltīts muzikāls pikniks. Muzicēs Jānis Znotiņš un Atis Freibergs.
- ◊ 4. maijā **Saldū, O. Kalpaka laukumā**, Brīvības svētkos uzstāsies Saldus bērnu deju kolektīvs "Dzīpars", "Katrīnas Dimantas trio", būs tautas lietišķās mākslas studijas "Saldus" izstāde, kā arī "Mākslas studijas pie Gītas" un Lindas Kislinas radošās darbnīcas.
- ◊ 4. maijā **Karostas ūdenstornī Liepājā** notiks vienas dienas mūzikas, mākslas un laikmetīgā teātra festivāls "ziedonis Ūdenstornī". To veidos trīs norises. "Zīmējumu teātra" improvizētu izrādi "Siltais zīmējums" būs iespējams apmeklēt vecākiem ar bērniem, sākot no 5 gadu vecuma. Aktieris un režisors Ēriks Vilsons aicinās noskatīties monoizrādi "Mana Magadana". Svētku kulminācijā – vokālā dueta A. Bētiņa un A. Čukura koncertprogramma "Slāvu tautu dziedājumi. Pavasaris".
- ◊ 5. maijā **Saldus novada Rubas tautas namā** Imanta Ziedoņa dzejas uzvedums "Atspulgi – tava ceļa pieturas".
- ◊ 10., 11. maijā **Skrundas svētki** "Esi viens no".
- ◊ 18. maijā **Muzeju nakts** Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejā. Programmā smilšu skulptūras "Pusmūžs" radīšana (autors – Kārlis Īle) un citas izdarības.
- ◊ 18. maijā **Jūrmalas parkā Liepājā** notiks tradicionālais nemateriālais kultūras pasākums "Līvas ciema svētki".
- ◊ 25. maijā **Saldus novada Druvas kultūras namā** folkloras kopa "Druvas Zemturi" aicina uz III Ziņģu festivālu.
- ◊ 25. maijā **Roja** jau tradicionāli maija nogalē svinēs savus ikgadējos Rojas svētkus.
- ◊ 25. maijā **Alsungas pavasara svētki** "Suitu lebedīks".
- ◊ No 25. maija līdz 2. jūnijam – **Saldus novada dienas**. Programmā: Ceriņu svētki Vadakstē, Jaunauces pils dārza svētki, ieskaņas koncerts Pampāļos, Gaiķos un Brocēnos, svētku gājiens, zaļumballe un koncertuzvedums, nakts pastaiga pa izgaismotu Saldū, motoparāde, izrādes un bērnu pilsētiņa. Lielkoncertā piedalīsies grupas "Labvēlīgais tips", "Astro'n'out", "Mr. Rally" un "AC/DC Project" no Lietuvas.

Mūzika

- ◊ 1. maijā **Dundagas kultūras pilī** – maija svētku saiets "Ievu ziedonī Dundagā dzied!".
- ◊ 1. maijā **Kuldīgas kultūras centrā** Antas Eņģeles un Marko Ojalas koncerts "Pašas skaistākās dziesmas".
- ◊ 3. maijā **Talsu tautas namā** – jauktā kora "Talsis" koncerts "Latvijai". Piedalās Talsu 2. vidusskolas zēnu koris un instrumentālais ansamblis "Instra".
- ◊ 3. maijā **Saldū** III Latvijas izglītības iestāžu tautas mūzikas festivāls.
- ◊ 4. maijā **koncertzālē "Klavins Piano" Kuldīgā** Toma Mikāla klavieru solo. Kompozīcijas un improvizācijas koncerts.
- ◊ 4. maijā **Ventspils koncertzālē "Latvija"** 4. maija svētku koncerts. Piedalās: Gunta Gelgote (soprāns), Rinalds Kandancevs (baritons), Zane Volberga (klavieres), Gidons Grīnbergs (vijole), Ventspils Kamerorķestris, jauktais koris "Ventspils". Diriģents Aigars Meri. Koncertu vada Liene Jakovļeva.
- ◊ 4. maijā **Talsu tautas namā** – koncertprogramma "[pirm]SĀKUMS". Muzicēs grupa "Jumis" ar Uģi Rozi.
- ◊ 11. maijā **Kuldīgas koncertzālē "Klavins Piano"** Katrīnas Gupalo koncerts "Dziesmu vakars".
- ◊ 11. maijā **Saldus Mūzikas skolā** grupas "Raxtu raxti" koncerts "Spēka dziesmas".
- ◊ 11. maijā **koncertzālē "Lielais dzintars"** Liepājas Simfoniskais orķestris 143. sezonas noslēgumā vienā programmā savienos latviešu komponistu Jāni Mediņu un vācu simfoniskās mūzikas lielmeistarus Robertu Šūmani un Johannesu Brāmsu. Koncerta īpašā viesņa būs starptautiski atzītā latviešu čelliste Margarita Balanas.
- ◊ 11. maijā **Saldū, Kalnsētas parka Ērika pļavā**, Ērika Ķīģeļa dziesmu svētki.
- ◊ 12. maijā **Ventspils koncertzālē "Latvija"** "Ērģeļmūzika svētdienā. Gaviles". Piedalās: Renāte Stivriņa (ērģeles), Artis Gāga (saksofons).
- ◊ 23. maijā **Brocēnu kultūras namā** taustiņinstrumentālists, ilggadējs grupas "Līvi" dalībnieks Guntars Mucenieks atzīmēs savas skatuves dzīves 40. jubileju. Koncertā piedalīsies "Līvi", Tomass Kleins, Ērika Ķīģeļa dziesmu grupa "Rudens vēju muzikants", radošā apvienība "Zvani", Elīna Krastiņa un Brocēnu sieviešu koris "Laiksne".
- ◊ 25. maijā **Kuldīgas koncertzālē "Klavins Piano"** Aurēlijas Šimkus klavierkoncerts.
- ◊ 25. maijā **koncertdārzā "Pūt, vējiņi!" Liepājā** grupas CREDO 50 gadu jubilejas tūre "LIDO", koncertā skanēs visu laiku populārākās dziesmas.

Teātris

- ◊ 1. maijā **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** attiecību komēdija "Rabarberu vīns".
- ◊ 9. maijā **teātra namā "Jūras vārti"** Jaunā Rīgas teātra izrāde "Fēlikss, Anatolijs un Ilona".
- ◊ 9. maijā **Liepājas teātra mazajā zālē** notiks Nikolā Bijona lugas "Ziloņa dziesma" iestudējuma pirmizrāde, režisors Dmitrijs Petrenko. Psihiatriskās klīnikas pacients Maikls ir pēdējais, kurš redzējis dakteri Lorensu pirms viņa pazušanas. Gribēdams saprast, kas noticis, slimnīcā ierodas dakteris Grīnbergs. Abu saruna ievilkas skatītājus smalkā psiholoģiskā spēlē, kurā atklāsies gan Maikla bērnības traumas, gan sarežģītās attiecības ar vecākiem, gan tas, kāpēc viņu tik ļoti fascinē ziloņi. Lomās: Kārlis Ērglis, Edgars Ozoliņš, Karīna Tatarinova.
- ◊ 15. maijā **teātra namā "Jūras vārti"** jubilejas lielkoncerts "Teātra namam "Jūras vārti" – 15".

KURZEMES KULTŪRAS PIELIKUMS

Iznāk vienu reizi mēnesī.
Izplatīts kā reģionālo laikrakstu "Kurzemes Vārds", "Kurzemnieks", "Saldus Zeme" un "Talsu Vēstis" bezmaksas pielikums.

Internetā pieejams izdevniecību mājaslapās kurzemnieks.lv, sz.lv un talsuvestis.lv, kā arī reģionālajā portālā liepajniekiem.lv.
Redkolēģija: Daiga Bitīniece ("Kurzemnieks"), Mairita Balode ("Talsu Vēstis"), Linda Kilevica ("Kurzemes Vārds"), Andra Valkīra ("Saldus Zeme").

Projekta vadītāja:
Anda Pūce.
Kontakti:
tālrunis 26436485,
e-pasts anda@kurzemes-vards.lv.

Kurzemes Vārds

Saldus Zeme

Talsu Vēstis

Kurzemnieks

Pielikumu izdod un finansē reģionālo laikrakstu izdevniecības.